

על אחר ודוחה לרעת שהוא עולות ומש יוט, וע"ז לא שייך לתרוני קהמרה"א, ודוחק לומר דרב אשי פליג אסתמח דגמ' :

ולבאורה ה' אפשר לתרץ קושיית המהרש"א דרב אשי יסבור דלרעת הו' רק לית גרידא ולכן אין למילף יוט מינה, שכ"כ גם הרמב"ם (פ"י מעומ"ל ה"א והלכה ה') וכתב עליו המל"מ דתליא בפלוגתא דתרי דרייתות בסוגיא דכנת שם דלחד דרייתא איכא גם עשה ולאידך ליכא עשה ופסק רבינו כהאי דרייתא משום דרב אשי פסק הכי דקאמר לעיל מינה היכא אמרינן דאית עשה ודמי לית כגון מילה בלרעת הרי דס"ל דליכא אלא לית גרידא. אולם לדברי התוס' אין זה מעלה ארוכה, דלעיל מינ' באותו דיבור עלמא הביאו לר"ם דרב אשי סומח בעלמא נקט ובאמת ס"ל לרעת עשה ולית ה'א. ולפמ"ש בספרי ס' כ"ב אות ז' ניחא, אבל חידוש גדול הוא יעו"ש. ודאית במהר"ם שף שעמד ג"כ בקושיית המהרש"א וכתב ד"ל דיוט חמירא, וגם זה תמוה, וע"י מ"ש לעיל אות ח', וז"ע :

יח) וייש להעיר עוד דאפילו כי יהיבנן דטעמא דמילה בלרעת הוא משום דא"ל להמתין מ"מ דלמא לאו היינו טעמא משום איסורא דעבר בני וביני אלא משום דחיישין שמה ימות התיטק דק"ל שמה מח לא חיישין שמה ימות חיישין. ואע"ג דבעלמא כגון בכיסוי הדם ואיך תקשו הראשונים שמתין ולא חיישי לשמה ימות ולא יקיים המילה, שאני התם דאף אם ימות איש זה מ"מ מילת כיסוי לא בטלה ומתקיים ע"י אחר, וכל שאפשר למלוא שמתקיים ע"י אחר שלא בדחיית לית אין אומרינן שזה יקיימה ע"י דחיי' כמ"ש השאג"א (ס' כ"ט) ומוכיח לה מסוגיין וע"י דבעה"מ (פ"ב מעכו"ם ה"א), משא"כ הכא שאם ימות התיטק תתבטל המילה לגמרי. והזכירו מחשש זה בהעברה גם הטובי (מהדו"ת יו"ד ס' קס"ו) ובס' בשמים ראש (ס' רכ"ג). אבל אין זה נכון דלזמן מועט כגון עד דאית אחר או שתתפרק בו ביום לא חיישין למיתה כמ"ש התוס' יומא (דף ב' ע"ב ד"ה וחכ"א) וכמו"כ כתב הראב"ד בהשגות (פ"ג ממש"ש ה"ח) לענין פקדון פירות מע"ש ויעו"י בשעה"מ (פ"ג מהלכות סוכה) ובש"ת חכם נבי (ס' ק"ו) והדברים ארוכים. והנובי הזכיר חשש זה רק דרך העדפה בעלמא כמבואר מדבריו :

ולענין המתנה ע"י עוד בחוס' ר"פ ר"א דמילה ושם ק"ל ע"כ דיה שלא ברען וד"ה אי שרי ובחי' חת"ם שם, ומפני שכבר ארבו הדברים וגליתי כתוב לא אגע עוד בזה :

ומי לענין דינא במאי דקאיתנן אם מילה שלב"ז קודמת למילה בזמנה, הנה אף כי לרעתי הדברים שאמרתיו נכונים הם ומלאתי תנא רבא דמסייע לי הוא הגאון מוהר"א מאומים ז"ל בספרו חסד לאברהם (ס' ס') כמו שהזכרתי בספרי, בכ"ז אחרי שהביר רבו עלי בהשגותיהם וכולם לדבר אחד נתכונו בזה לכן הלכתי זו רופפה היא בידי ולא ידענא לע"ע מה אירון בה :

ויקבל מעכתי' ברכת החו"ש מאדוה"ש כנפשו ונפש מכבדו ומוקירו :

סימן ה .

ב"ה. יום ועש"ק י"ט סנ"א תרס"ט,

רובי שלומים וברכה אשיב לכבוד ידידי הרב הגאון חו"ב מעטיק ומחוקקי כש"ת מוהר"ר יעקב ולמן ליפשיץ נ"י ולבא"ל :

אחדשה"ט באהבה. יקרתו שמוכה רחוק אהבה משערי ציון המזוינים, ח"ת נעימים, הגיעתני ומהי

לי לשוע, כי דבריו המוחכמים נעמו לחכי, ומפני יסבי במעון קץ נאחרת תשובתי עד עתה. ואולם מחומר ספרים הדרושים יהיו דברי הפעם מעטים בערך הענין הרחב :

א) מעכתי' יא להליל את מר אביו הגאון זל"ל במ"ש בספרו בריית יעקב להקשות על התוס' נדרים (דף י"ט:) שכתבו דספק נזירות חמור משום דא"ל לנלח מספיקא דלא מלי עביר מספיקא אלאו דהקפה בגילוח, והרי אפשר להעביר תחלה פאת הראש ע"י סם נשא דאינו עובר בהקפה ולקיים אח"כ מלות גילוח דנזירות בשער הנשאר ע"י תער. וע"ז העירותי דלחנם הביא ממרחק לחמו והדר בתר תוס' נדרים דכמו"כ ה"י יכול להקשות אש"ס ערוך במיר (דף כ"ו ע"ב) בשני נזירים שנטמא אחד מהם וא"י איזה דמביאים כו' ופריך הש"ס ואמאי דילמא לאו עמאין גינהו וקעביד הקפה ומשני באשה וקטן אבל בגדול לא משכחת לה, ואמאי הרי אפשר לסוך פאת הראש בסם נשא. וע"ז כתב כתר"ם להמליץ בעד אביו הגאון זל"ל דבדיוק גדול נאמרו דבריו להקשות רק על תוס' ולא אש"ס. דמיר טמא באמת אסור להעביר אפילו מקלח שער ראשו בתגלחתו שלא ע"י תער משום דעדיין דנזירותו הוא עומד וישנו באיסור גילוח אלא דלמלוא תגלחתו הותר וכיון דשלא ע"י תער אינו מקיים מלוא ממילא י"ט ע"ז איסור גילוח, וגם ע"י סם אסור ככל המעבירין ולהרמב"ם משום עשה דגדל פרע, ולכן על הש"ס מיר ליכא לאקשויי דמירי במיר טמא ורק על התוס' נדרים הקשה כן דאירי במיר טמא שכבר הביא קרבנותיו ואינו באיסור גילוח עוד דשרי ל"י לאעבורי מקלח שער ע"י סם נשא, עכ"ד :

הנה בודאי דבר חכמה הגה פיו ולבבו רחש דבר טוב לקיים מלות כיבוד, אבל לרעתי ירד להליל ולא הילי ולקושטא דמילתא אינו נכון כאשר יבואר. דהנה במאי דפריך הש"ס מיר והא קעביד הקפה ע"כ ז"ל דפריך רק על תגלחת שניה שיעשה מספק, דבתגלחת ראשונה אין איסור ממ"ג דבין שהוא טמא ובין שהוא טמא לריך להקפת הראש, וכיון דבתגלחת שני' קיימין הרי הוא כבר מיר טמא ומאי לאעבורי פאת ראשו ע"י סם נשא והוא מתש כנידון התוס' נדרים. וכת"ר עלמו הרגיש בזה אלא שרגל לרפא על נקלה באמרו עם הספר דזה ליחא, דבאמת בכל תגלחת דנזירות טהרה נזיל לומר דיעשה כן ע"י סם דוקא בכדי שלא לעבור איסור הקפה כו"ש אביו הגאון זל"ל על תוס', אך בזמירות טומאה א"ל בזה דמוכרח לנלח כל ראשו רק בתער ואסור להעביר תחלה אפילו מקלח בסם ע"פ דרכו הנ"ל, וא"כ קשה רק מתגלחת הראשונה דמוכרח להעביר כל ראשו דוקא בתער שמה טמא הוא וגמלא דנתוסף איסור על גילוח דטהרה ושמה באמת טמא הוא ועבר אהקפה בכדי, וגמלא דשזי במיר טמא עסקין, אלו המה דברי כתר"ר. אבל אין זה נכון כלל, דעל תגלחת ראשונה בודאי ליחא לקושיית הש"ס כלל, דאפילו תימא דטמא הוא וטמא דעלמא לריך להעביר תחלה פאת ראשו בסם מ"מ הכא לא עביר איסורא ולא כלום אם מגלח גם פאת ראשו בתער. דהא ודאי אפילו אם נתפסם כדברי כתר"ר דכל מיר טמא לריך להעביר בסם בכדי שלא לעבור אהקפה היינו דוקא היכא דאיתא ואפשר בסם משום דאפשר לקיים את שניהם וכדרי"ל אבל בדליכא סם וא"א בודאי מקיף בתער ואינו חושש דעשה דוחה ל"ת, וא"כ ה"ג בתגלחת הראשונה שרי ל"י לאעבורי בתער ואינו עובר בהקפה אפילו אם הוא באמת טמא משום דכיון דחיישין מיהא שמה טמא הוא ואסור לסוך בסם ע"פ דרכו של כתר"ם ממילא א"ל לו לקיים גם מלות גילוח דטהרה אלא ע"י תער ושרי בה"י. וא"כ בע"כ ז"ל דקושיית הש"ס היא רק מתגלחת השני', ובאמת כן פירשוה הראשונים ז"ל כמבואר בשמ"ק ובחי' המחירי יעו"ש, וא"כ נפלו כל דברי כתר"ר בלחמו וזו"ת על אביו הגאון זל"ל. ולא עיד אלא דגמלא גם להיפוך דהש"ס פ' ב' נזירים מירי בזמן היתר הגילוח והתוס' בשעת איסור הגילוח. דדברי התוס' קשים לכאורה עובא וכי בשביל שאינו יכול לעשות גילוח דמלוא חמור ספקו מודאו, אם אינו יכול לא יקיים ומלך תומרא. א"ת